

MENINGER

E-post: leser@nordlys.no

Signert

Innlegg skal normalt være signert med fullt navn. Navn og adresse må alltid oppgis til redaksjonen. Skriv kort. Det øker sjansen for å komme på trykk. Maksimal lengde er 4.000 tegn.

Forkorting

Vi forbeholder oss retten til å forkorte og redigere innlegg.

Digital publisering

Alle innlegg kan bli publisert digitalt på nett.

Honorar

Innlegg honoreres normalt ikke.

Nordlys og litteraturen

MEDIER

Morten Wintervold
Forfatter

■ 2019 har vært et solid år for skjønnlitteraturen i Tromsø. Både nye og mer etablerte forfattere har kommet med sterke utgivelser på de store norske forlagene. Det gjenspeiles ikke i Nordlys. Et søk i nyhetsbasen Retriever gir 5 treff på ordet «roman» i Nordlys i 2019. Ingen av sakene omhandler årets bøker.

■ Litterære arrangementer dekkes heller ikke. Årets utgave av litteraturfestivalen Ordkalotten var en stor suksess. Fulle hus og kjempetemning over tre dager på Storgata Camping. Store navn fra inn- og utland og brei representasjon av forfattere nordfra genererte til sammen 0 - null - saker i landsdelsavisa. Nordlys tok seg ikke en gang bryet med å stille på pressekonferansen i forkant av festivalen.

■ Prioriteringa er i beste fall provinsiell og nærsynt. Dagen etter at Norges nobelpriskandidat Dag Solstad hadde snakka om sin nye roman sør i Storgata, kunne man lese i Nordlys at en elg hadde gått gjennom isen på Senja.

■ Kan ei slik prioritering forsvares? Det fins bokhandlere i Tromsø. Det fins lesere. Det er et stort og variert publikum som møter opp når biblioteket, Stabburet skrivefelleskap eller Norsk forfattersentrum arrangerer forfattermøter og opplesninger. Hvorfor denne systematiske usynliggjøringa av Tromsøbosatte forfattere som gir ut bøker på de store, norske forlagene og gjør seg gjeldende i nasjonale sammenhenger?

■ Jeg har gjort flere søk i Retriever. I 1994 holdt den da unge Bodøforfatteren Tor Eystein Øverås et innlegg under Hamsun-seminaret på Hamarøy. Øverås' påstand var den gang at nordnorsk litteratur var formkonserverativ og prega av ei anti-intellektuell holdning. Nordlys plukka opp påstanden i et stort intervju med Øverås. At et tilsvarende spørsmål i dag skulle fått spalteplass, fremstår som en utopi. Den gang kom flere på banen med debattinnlegg og Nordlys løfta spørsmålet på kommentatorplass: Hvordan skal fortellinga om oss sjøl fortelles?

■ Litteraturen svarer hele tida på det spørsmålet, men under regimet til sjefredaktør Helge Nitteberg er nye bøker ikke lengre betrakta som relevant avisstoff. Samtidig opplever jeg at det er en sult der ute etter nye fortellinger fra et nord i endring. Skal tro om de ikke fortellingen allerede fins i skjønnlitteraturen som skrives og utgis? Novelledebutant Mari Andreassen fra Tromsø er sensasjonelt nominert til Brageprisen og Ungdommens kritikerpris på første forsøk. Ikke et pip om det i Nordlys. En elg gikk gjennom isen på Senja.

■ Interessen for Tromsø-forfatterne får søringene ha for seg sjøl.

■ Er det sånn, sjefredaktør Helge Nitteberg?

■ Og hva mener egentlig den opplyste Nordlyseseren om ei slik prioritering? Føler hun seg ikke litt undervurdert?

Støtter særskatt på l

LAKSESKATT

Bård Misund, Petter Osmundsen og Ragnar Tvetérås
Universitetet i Stavanger

■ Medias dekning etter framleggelsen av Havbrukskatteutvalget kan framstå som at folk deles inn i to grupper, de som er for særskatt nøyaktig slik den er foreslått av flertallet i utvalget og de som er mot enhver særskatt. Dette er ikke dekkende, det er mange mulige løsninger mellom disse ytterpunktene. Det er mulig å ilegge havbruksnæringen en moderat særskatt som gir inntekter til kommuner og staten uten å skape store vridninger. Vi har gjentatte ganger argumentert for en moderat særskatt på havbruk med en mer nøytral utforming, også i Finansdepartementet, og har utført prosjektanalyser som kan være et utgangspunkt for skatteberegninger.

■ E24 har den 14. november et oppslag om vår forskning på havbrukskatt som vi ønsker å utdype.

■ Vi har hatt finansiering fra både Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) og fra Forskningsrådets skatteprogram, som er finansiert av Finansdepartementet. Finansiering er nevnt i noen medieoppslag, første gang 17. januar, og i flere foredrag på åpne konferanser. I to medieoppslag ble opplyst finansiering kuttet av desken. Det er også medieoppslag der vi ikke har oppgitt finansiering, noe vi har beklaget og skjerpet inn.

■ Vi orienterte Finansdepartementet om oppdraget for ett år siden. Finansiering har vært tydelig merket i alle presentasjoner og i rapportutkast sendt havbrukskatteutvalget. I selve NOU (2019:18) rapporten til havbrukskatteutvalget som ble sendt ut på høring 4. november er også vår forskningsfinansiering fra FHF oppgitt (s. 106). Vår forskning er basert på publiseringer i velrennomerte internasjonale tidsskrift gjennom en årrekke.

■ Prosjektet analyserer hvordan ulike skattesystemer påvirker havbruksprosjekter med ulike typer teknologi. Vi har hentet inn data fra åpne kilder og generert representative prosjektdatasett, og analysert disse under ulike forutsetninger om skatt. Prosjektdata fra vårt prosjekt er også tatt med i Havbrukskatteutvalgets rapport (NOU 2019:18). Vi finner at kraftskattemodellen, som Havbrukskatteutvalget foreslår for havbruk, kan gi effektive skattesatser som overstiger 100 prosent om man legger til grunn selskapenes faktiske investeringsatferd. Samfunnsøkonomisk lønnsomme

Foto: Scanpix

prosjekter blir da liggende. Skattefor-slaget diskriminerer mot ny bærekraftig teknologi innen havbruk

■ Det akademiske økonommiljøet i Norge er i disse spørsmålene splittet, på tvers av institusjoner. Skillelinjen går på hvordan man forutsetter at selskapene gjør sine investeringer. Sentralt i diskusjonen er på hvilket tidspunkt selskapene skal få skattefradrag for sine investeringer. Dette er ikke en diskusjon om skattenivå, men en fagdebatt om innretningen av skattesystemet. Debatten har gått i avisene og i norske og internasjonale fagtidsskrift i snart tjue år. Det er samme argumentene denne gang. Selskapene har relativt høye avkastningskrav og ønsker skattefradragene tidlig. Denne kjensgjerningen bør legges til grunn for skatteutformingen. Det vil sikre at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter realiseres. Havbrukskatteutvalget tar ikke innover seg at selskapene ønsker skattefradragene tidlig og foreslår et skattesystem som gjør at samfunnsøkonomiske lønnsomme investeringer blir liggende. Når man kopierer kraftskatten kan man også forvente at man får underinvesteringer, som i kraftsektoren. En innvendig er at vridningene vil være mindre for havbruk fordi de er mindre kapitalintensive enn kraftbransjen. Det er riktig, men gjelder ikke for ny og mer

bærekraftige oppdrettsteknologi som typisk er meget kapitalkrevende. Den foreslått skatten vil derfor hindre en ønsket omstilling. Havbrukskatteutvalget er her i konflikt med sitt eget mandat fra Stortinget.

■ I tillegg til innretningen på skattesystemet er det en diskusjon av skattenivå. Vesentlig her er om man ser på næringen som mobil eller ei. Havbrukskatteutvalget legger til grunn at næringen kan ha en effektiv beskatning som er flere ganger høyere skattenivået i andre land uten at det gir utflytting. Vi kan ikke se at de klarer å begrunne det. Den teoretiske modellen hele utredningen er basert på antar en lukket økonomi, dvs at selskapene ganske enkelt ikke kan flytte ut. De har følgelig ikke vurdert dette problemet forsvarlig. Enkeltrepresentanter for bransjen uttaler at særskatt vil føre til utflytting av en betydelig andel av nye investeringer. Også her befinner vi oss i en mellomstilling. Vi tror det vil være mulig å hente inn en del proveny fra bransjen uten for stor utflytting, men norsk skattenivå relativt til beskatning i andre havbruksland må ses i sammenheng med hvor gunstige oppdrettsforhold det er her, for etablert og ny teknologi. Våre prosjektberegninger kan være et utgangspunkt for slike analyser.

Følg Nordnorsk debatt på nett!

Havbruk

■ En siste problemstilling er likningsmessige utfordringer, å lage et skattesystem som selskapene ikke klarer å unngå og der man unngår store kostnader knyttet til rettsaker. Her er det et problem at havbruk ikke likner på de andre grunnrentenæringene som har stor grad av outsourcing og der det finnes markedsbaserte priser å legge til grunn for skattelegging. Mange oppdrettselskaper eier hele verdikjeden selv, fra smolt til salg. De likner derfor mer på riggnæringen og selskaper som Google. Det vil være vanskelig å etablere markedspriser for ulike varer og tjenester og selskapene vil kunne flytte overskuddet ut av særskatteområdet gjennom strategisk internprising. Det er derfor mulig man bør tenke annerledes i denne bransjen og finne en annen løsning for særbeskatning. Særskatt bør ikke følge en felles teoretisk mal men skredersys de faktiske forhold i den enkelte næring.

Artikkelforfatterne, Petter Osmundsen, Bård Misund og Ragnar Tveterås ved Universitetet i Stavanger, har deltatt i et prosjekt som har inkludert kritiske kronikker rundt innføring av grunnrenteskatt på oppdrettsbransjen. Forskergruppen har finansiering fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) og NFR Skatt finansiert av Finansdepartementet.

kort sagt

Nordlys og kulturarrangement

Eg saknar at Nordlys omtalar store arrangement. Når det er store demonstrasjonar mot oljeboring eller for eit betre klima, er det så å seie aldri omtala i avisa. Så vidt eg hugsar var ikkje ein gong 1.mai omtala.

I veka som gjekk var det internasjonale litteraturfestival i Tromsø med kjende norske forfattarar og forfattarar frå Russland og Sverige, men ikkje eit ord om det i Nordlys. Festivalen hadde til og med annonse i avisa.

Kjellaug Jetne

Kjempeløft for Senja

Vil framsnakke Rita Karlsen (Br. Karlsen Holding), Rolf-Bjørnar Tøllefsen (Senjen Invest), Ole-Martin Lund (Bernh. Lund Eiendom), Gunnar Hvammen (Thabo Energy AS) og Thor Meland (Riven Holding AS) for de fantastiske reiselivsplanene på Finnsnes og Husøy. Dette vil bli et kjempeløft for næringslivet i regionen. De fortjener all mulig støtte og positivitet på veien!

Jan Skogheim, Sørreisa

Kommunens nye skilting

Ja det sitter en del mennesker på vårt Rådhus og bestemmer, noen som aldri har vært ute å kjørt større kjøretøy, noen som har fått jobb etter endt skolegang som skal bestemme, men som ikke aner konsekvensen av det de bestemmer, som sykler til jobb og ikke kan forstå at vi trenger bilen til noe her i samfunnet. Da blir det kaos i vår vakre by.

Arne Holm

Skøytesesongen er i gang

Ikke i Tromsø og Nord-Norge, men på TV-en. Landsdelen er igjen satt 35 år tilbake i tid. Tromsø kommune har null kompetanse når det gjelder å få til de rette løsningene. Badeland burde ha vært et OPS-anliggende, og dermed blitt plassert rett, slik det er i Kristiansand. Hockeybanen skulle ha vært bygd slik som i Bjugn med 400 meters bane. Begge anlegg, ble både billigere og bedre enn det som fremstår i Tromsø. Dessverre har kommune-ansatte skakk-kjørt alle ikke-pålagte oppgaver. Og galskapen

SOLNEDGANG: Sett fra Malangen. Foto: Monika Mikalsen

Send bidrag til kortsagt@nordlys.no. For å komme på trykk, må du signere med fullt navn.

VINTERLYS: Herlig vinterlys med måne over Kvaløya. Foto: Hinrich Bäseman

SNART FARVEL: Det var fortsatt sol på Tromsø havn nå på lørdag. Foto: Olav Berntzen

bare fortsetter, slik jeg ser det.

Bengt Erik Paulsen

Troms turlag

All ære til dere for rask reaksjon på varmebua og ny dør, og alle turgåere som bruker denne, vær glad det ikke var kommunen som skulle ha fikset døra, det hadde tatt noen år. Mulig byggesakskontoret hadde revet bua. 100 roser til turlaget.

Arne Holm

Stygg kunst

Gikk bak far og en liten sønn gjennom parken på Prostneset. Gutten spør far «Kem e han i kassen?». Far svarer at det er en av Norges mest kjente polfarere Roald Amundsen. Da spør gutten «koffør står han i den stygge kassen?»

Hørte dere, kunstsjønnerne og utøvende myndigheter?!

Mange turister stopper og tar bilder, da Roald Amundsen er kjent utenfor landets grenser – så få bort den stygge kassen. Små gutter og gjenter er ærlige så det de sier kommer fra hjertet,lytt!

Halvor Nilssen

Omskrivinger - sentralmyndigheter

A. Før problemene med ambulansflyene begynte i mars 2018 kom det fram i media at Helse Nord måtte spare 71 mill kroner. Bestemt av sentralmyndighetene. Ambulansflyene ble stoppet og folk ble fraktet med ambulansbil: 5 timers kjøretur på dårlige veier Skjervøy-Tromsø og 110 mil Kirkenes-Tromsø. Pasienter måtte bytte ambulansbil underveis. Etter mer enn ett år kom nye ambulansfly. Forsinkelsen skyldtes problemer med flyene, opplæring osv, sa myndighetene. (Hvor mye hadde de spart på den tiden?). De sentrale myndighetene benektet at forsinkelsen skyldtes sparing. Er ikke dette omskriving av faktiske forhold?

B. I februar 2013 fortalte tekst-tv og Dagsrevyen om grove uregelmessigheter på fødeavdelingen Ullevål sykehus, allerede fra 2006. Også her skjedde omskrivinger. Hvor mange omskrivinger tåler folk? Hva skjer med folk som stadig blir utsatt for omskrivinger? Psykisk? Sosialt? På lang sikt? Hvilke styresett generelt bruker omskrivinger? Og hva skjer med omskriverne?

Irena Meillandi, Skjervøy

